

La paradoxa de l'oxímoron europeu

per Carlos Mascarell ([@JrMasca](#))



El problema de fons de la UE i l'euro és que el vell continent no és un únic estat-nació (element central de les comunitats humanes actuals) i quan la integració perd la capacitat d'assegurar el benestar material de la majoria per la falta d'alternatives a la devaluació interna en contextos de crisi, alguns sempre trobaran culpables més enllà de les seves fronteres nacionals i el projecte trontollarà. Tornar a fer de la UE una font de benestar per a la majoria, i sobretot que protegeixi els més desfavorits i aconseguixi un equilibri en els esforços i costos d'oportunitat de cada estat membre, és la única via per a salvar-la del populisme que, amb part de raó, la fa culpable de tots els mals. Compartir més riscos a canvi de més responsabilitat fiscal sembla ser la única sortida a curt termini.

El problema, però, és que es molt difícil convèncer sobre la necessitat de compartir riscos i limitacions fiscals sense ser un sol poble, mentre que el benestar al que ens podria portar fer-ho a mig i llarg termini és, alhora, la base indispensable per a construir una Europa que s'assembli a una nació. En altres paraules, com Europa no és nació, encara ho serà menys sense condicions materials similars per a tothom. Mentre que sense aquestes mai podrem començar a treballar per construir alguna cosa semblant a una Nació Europea i, sense nació, convèncer de la necessitat de construir-les i assumir-ne els costos d'oportunitat per uns i altres. La pregunta, doncs, és: com fer-ho?

Introducció

Per a poder avançar en el projecte d'integració en les pròximes dècades cal acceptar primer que una Europa federal no és possible a curt termini. De fet, si algun dia volem arribar a tenir alguna cosa semblant als Estats Units d'Europa, hem d'acceptar primer una Europa a dues velocitats (que ja existeix de facto), i una involució parcial de la integració a 27 en certes àrees per tal d'aconterar les diferents opinions públiques del continent. El marcat perfil intergovernamental de la UE, així com les tensions deutors/creditors i Est/Oest resultants del replegament nacional com a conseqüència dels efectes de la crisi, continuarà essent el motor de la UE a curt termini. La pregunta és: ¿Quin tipus d'UE a dues velocitats necessitem i com monitoritzem les decisions per assegurar millors condicions materials per als més desfavorits, augmentant la rendició de comptes i la legitimitat democràtica sabent que no gaudim d'un únic *demos* ni de condicions sociopolítiques i econòmiques similars entre els diversos estats membre?

Els federalistes més convençuts hem d'assegurar-nos que el nucli de la UE continua integrant-se en aquelles àrees que són de vital importància per a que el projecte funcioni i que els estats membre tornen a convergir en matèria econòmica, fiscal i social. A falta d'una única identitat i d'un únic *demos* que deriva en populismes de tots colors contra la UE en situacions de crisi, la única alternativa per preservar el projecte a curt termini, és tornar a convergir, per tal d'equilibrar el benestar material de tots els Europeus.

Però sobretot, fer molta pedagogia per tal de fer entendre a la ciutadania europea que l'auge de les classes mitges dels països emergents, així com de la tecnologia i l'envelliment, tindran un impacte negatiu en el creixement i el mercat laboral europeu, resultant en més desigualtat i estancament que només podem superar posant més recursos i capacitats en comú.

Això ens permetria crear una xarxa de protecció (una renda mínima universal europea, per exemple) que freni el populisme en cas d'una nova crisi. Un Nou Pacte Europeu que passa, necessàriament, per acceptar costos d'oportunitat tant al nucli/nord com a la perifèria de la Unió.

Dues velocitats, el trilema de Rodrik, i un nou *trade-off*¹

En uns anys, i a diferència del que s'ha fet fins ara, quan tornem a tenir les condicions materials que ens permetin passar de la via funcionalista al federalisme constitucional i de l'intergovernamentalisme a una UE amb un pes major de les estructures supranacionals (especialment del Parlament Europeu), haurem de treballar també la dimensió simbòlica de la identitat i el concepte de "poble Europeu", si no volem tornar a la situació actual.

La construcció europea haurà d'abordar aquest element també per a superar vertaderament el marc mental de l'estat-nació i les seves profundes arrels (simbòliques, culturals, lingüístiques...). Si no ho fem, a falta de "Poble Europeu" les nacions i els seus pobles, encara marcades pel "nosaltres i els altres", sempre buscaran culpables a fora de les fronteres nacionals en situacions de crisi. Igual que abans no existia l'estat modern, ni l'estat-nació, el gran repte de fons és seguir experimentant i trobant narratives efectives sobre com superar poc a poc el marc de l'estat-nació creat amb la Pau de Westfàlia. [Aquest](#) article sobre la identitat europea pot ajudar-nos a entendre millor els reptes de fons de la UE en la dimensió de la sobirania i la construcció "nacional" europees.

¹ <https://en.wikipedia.org/wiki/Trade-off>

Però per a poder fer-ho, com que no som ni serem mai un sol poble i només podrem arribar a assemblar-nos-hi (hi ha elements propis de les nacions com la llengua que mai es podran superar com a variables identitàries en el marc europeu), les opinions públiques europees mai acceptaran passos en aquesta direcció si les condicions materials no són relativament similars per a tothom i, sobretot, si no percebem un cert equilibri (nord i perifèria) en els esforços i concessions de l'altre. Intentar que la idea de la integració *soft* (Neo-funcional²) de Monnet i companyia funcioni, ara sí, sense deixar de banda els perdedors de la globalització per després treballar la dimensió institucional, de sobirania i identitat, és la única via als Estats Units d'Europa.

El trade-off per a poder avançar en aquesta direcció sembla clar: responsabilitat fiscal a canvi de compartir més riscos per a crear una xarxa de protecció més forta i afrontar futures crisis amb més garanties.

És vital per tant, que la perifèria estigui disposada a acceptar les regles fiscals restrictives actuals així com una major monitorització macroeconòmica, a canvi de que el cor/nord d'Europa accepti una Unió de transferències més social i amb un pressupost més fort, que permeti parar xocs asimètrics (creació d'una prestació d'atur Pan-Europea, incentivar la mobilitat laboral, contra-restar l'austeritat a nivell nacional, etc.) com el de 2007, garantint alhora l'augment d'inversions contra-cíclics de la UE i més despesa d'aquells estats amb un marge d'ajust fiscal i salarial majors. La harmonització (amb límits i marges establerts) de certs impostos és vital per evitar fracassos a l'hora d'assolir aquest objectiu.

Sovint es parla de la Europa a dues velocitats sense dir què vol dir exactament, i aquí, sembla que el conflicte principal es troba en com assegurar responsabilitat fiscal per una banda, creixement econòmic i benestar material per l'altra, així com l'acceptació de les diferents opinions públiques dels costos d'oportunitat de les seves sobiraniaes respectives per a poder aconseguir-ho.

I en aquest dilema, sembla evident que sense una Unió de transferències més forta a canvi de menys austeritat a nivell Europeu i major responsabilitat i ajust fiscal a nivell nacional, la Europa a dues velocitats no funcionarà, ni tan sols en el sí del grup més integrat ni en el dels membres de l'euro.

Uns necessiten la seguretat de que la perifèria esta disposada a assumir costos en nom de la responsabilitat fiscal i les reformes estructurals, mentre que els altres necessiten que l'euro sigui un element de cohesió i protecció social i no una camisa de força que redueixi el benestar a través de la devaluació interna (fonamentalment, una baixada de salaris). La única solució a aquest dilema es demostrar que uns estan disposats a acceptar restriccions fiscals i ajustos, a canvi d'augmentar el pressupost i la despesa Europea per crear una xarxa de protecció Pan-Europea que freni el populisme actual (a esquerra i dreta) resultant de la crisi i les regles del joc actuals; a canvi de compartir més riscos, i fer polítiques contra-cíclics quan calgui.

Posar les bases per reconstruir aquesta confiança mútua entre el nord/cor i la perifèria amb aquest nou trade-off que tothom pugui

² <https://es.wikipedia.org/wiki/Neofuncionalismo>

vendre a casa a mig termini és el gran repte de l'euro i la UE en els pròxims anys.

Si no avancem en aquesta direcció, l'euro i la UE es trencaran.

En aquest sentit, la crisi de l'Euro ha trencat amb el tradicional "consens permissiu" a través del qual, la gent va deixar fer a les elits de la construcció Europea fins que s'han començat a veure els problemes derivats del Tractat de Maastricht i l'ordo-liberalisme que el va alimentar. En aquest context, i a falta d'una vertadera *demos* Europea, així com d'una completa transparència i rendició de comptes (complexitat i legitimitat democràtica massa indirecta) en la presa de decisions, el *trilema de Rodrik*³ es fa més viu que mai en el primer continent de velles nacions que ha intentat experimentar més enllà de Westfàlia. És a dir, globalització, democràcia i estat-nació, no són possibles tots alhora.

A Europa, la reducció de benestar material per culpa de la crisi ha fet pujar a la superfície aquest trilema, per què la Unió no és ni una organització internacional, ni un súper-estat, si no una espècie de confederació experimental i incomplerta entre una cosa i l'altra, que pateix la tensió entre els principis de democràcia, globalització i estat-nació amb particular força.

Fonamentalment, per no tenir un concepte de "poble" o *demos* ben assentat i homogeni. Al cap i a la fi, el motor de la UE (el Consell) està format per 27 membres que responen democràticament només davant dels seus ciutadans però no de tots els ciutadans de la UE, tot i que les seves decisions agregades i sobretot les d'aquells més forts ens afectin a tots.

Si els federalistes no ens posem mans a la obra, seguirem veient que el debat continua polaritzant-se, i salvant les distàncies de les conseqüències de model evidents entre uns i altres, els Le Pen i Melénchon d'arreu d'Europa, continuaran avançant en les enquestes del mapa electoral Europeu, posant en risc la integració i els seus propis interessos. Si no acceptem costos d'oportunitat tant al nord com a la perifèria per tant, Europa deixarà d'existir tal i com la coneixem avui. No és tracta d'estar a favor o en contra d'uns o altres, sinó que si volem Europa, cedir parcialment a les demandes de l'altre és la única sortida.

La *Two-level game theory*⁴, i sobretot el seu concepte de combinació guanyadora (*win-set*) i concessions secundàries (*side-payments*) de Putnam pot ajudar-nos a entendre com fer-ho.

El problema de fons: *demos* diferents dintre un marc institucional incomplet

Fins ara, la integració Neo-funcional a través de la cessió de competències en matèria fonamentalment comercial i econòmica, sense acabar d'integrar-se políticament i sense els mecanismes d'ajust necessaris per fer front a xocs asimètrics, ha provocat que, a falta d'una única *demos* Europea com als EUA, el projecte trontolli i hi hagi un replegament nacional. A Detroit, tot i haver patit un a greu crisi, ningú qüestiona la pertinença a la Unió per què la creació de la nació nord-americana va en paral·lel a la creació de l'estat en si mateix i la Unió no és el resultat

³ <http://www.carlescampuzano.cat/el-trilema-de-rodrik/>

⁴ https://en.wikipedia.org/wiki/Two-level_game_theory

de superar segles enfrontament. A Europa per contra, les divergències s'accentuen quan les coses no van bé, per què hi ha diverses *demos* que han estat enfrontades al llarg dels segles i la creació de la UE, només intenta preservar-les de la destrucció mútua a través de la integració *soft* en algunes matèries, però sense trencar del tot amb el model de relacions internacionals i sobirania imperants⁵.

I encara més, sense treballar l'element simbòlic de la identitat Europea i el concepte continental de nació. El *Brexit* és l'exemple perfecte d'aquesta combinació entre la manca de component "nacional" de la construcció Europea, així com de les conseqüències de la globalització i la crisi econòmica en una Unió a mig camí entre un súper-estat i una confederació sense *demos* propi. L'actual situació de la UE no és res més per tant, que un daltabaix resultant de múltiples crisis, en mig d'un experiment històric del vell continent d'avançar més enllà de l'estat-nació per superar els fantasmes del passat en el que encara hi ha reticències per part de la vella guàrdia de l'estat-nació quan les coses no van bé. Reticències que es posen de manifest, quan arriba una gran crisi en una UE encara per acabar, justament per la resistència històrica d'aquesta vella guàrdia nacional d'avançar cap a una estructura vertaderament supranacional. Però sobretot, per què no hi ha hagut mai un projecte de construcció de identitat Europea que tot i que no serà mai com el de les nacions que coneixem, s'hi assembla.

Per poder construir una Europa federal d'aquí 15 o 20 anys per tant, necessitem primer crear un nucli en el que uns avancin de manera reforçada cap a una major integració en àrees com la monetària, fiscal i democràtica, i un altre grup (els de l'est probablement) que formi part del mercat únic i participi de mecanismes de cooperació reforçada en matèria de defensa, control de fronteres i política exterior. En aquest context a més, ja no es tracta només d'una Europa a dues velocitats, si no d'una Europa en la que a més hi hagi una devolució parcial de determinades competències, de cara a aquells estats, que tot i voler formar part del nucli més integrat (com Holanda), volen un paper menys protagonista de la UE en certes matèries que la maquinària Europea regula avui dia. Una combinació per tant, de 2 dels escenaris plantejats per Juncker en el seu paper blanc publicat fa unes setmanes. Tot i que això pugui semblar des-encoratjador, ***els federalistes Europeus hem de ser conscients que l'obertura d'un canvi de tractats a curt termini resultaria segurament en una involució del projecte d'integració.*** Es que algú creu que Hongria, Polònia i inclús alguns estats disposats a formar part del nucli més integrat, acceptarien més integració a 27 en totes les àrees, quan per uns existeix la percepció de que han hagut de pagar els plats trencats de la perifèria i per a altres la devaluació interna i la austeritat els ha condemnat a la estagnació econòmica i la pobresa?

Només ens queda re-convergir econòmicament i fiscalment, per a poder després avançar a través cap a una Europa constitucional més democràtica que ens permeti començar a treballar també l'element "nacional" del projecte d'integració. És malauradament molt difícil, que en un context post-crisi, en el que la desigualtat, l'atur i les conseqüències de la crisi que han fet créixer el replegament nacional, la por a la immigració i la cerca de culpables externs; resultin en una major integració a 27.

El que toca ara per tant, es demostrar que som capaços de portar fins al límit el Tractat de Lisboa a través de la cooperació reforçada per aquells que vulguin integrar-se més. En altres paraules, si bé des d'un punt de vista teòric una major integració així com la simplificació de la presa de decisions i la democratització del seu marc institucional per fer-lo més semblant al de les democràcies parlamentàries europees seria necessari, és un procés que arriba massa tard i en conseqüència, ja no disposa del recolzament polític necessari per portar-lo endavant a curt termini.

⁵ <http://finestradoportunitat.com/existeix-una-identitat-europea/>

L'euro, els mecanismes d'ajust automàtic i algunes consideracions històriques

Ja des de la creació del euro, tothom sabia que la UE no era una Zona Monetària Òptima (ZMO)⁶ capaç d'absorbir els xocs asimètrics⁷ (crisis que afecten de manera diferent a uns estats o altres) en cas d'una crisi d'envergadura.

En aquest sentit, a diferència dels EUA (que tot i no ser una AMO tampoc si que té un pressupost federal fort i més mobilitat laboral), Europa no gaudeix de la suficient mobilitat laboral Europea, ni d'un pressupost federal fort (elements vitals per se una ZMO) que facin d'estabilitzadors automàtics en cas d'una crisi amb un impacte divers en un estat o un altre. Als EUA en canvi, a més de tenir un pressupost més fort i més mobilitat laboral, la llengua comuna i l'existència d'una única *demos* faciliten que els estabilitzadors automàtics siguin acceptats per la població i ningú qüestionari la Unió en cas de crisi. I aquesta divergència fonamental, té un impacte particularment negatiu en el procés d'integració d'un continent que no té una única *demos*.

Bàsicament per tant, Europa no gaudeix d'un sistema de protecció Pan-Europeu ambiciós finançat amb un pressupost federal fort (mutualització del deute, *project-bonds*⁸ ambiciosos, etc.) que permeti donar una prestació d'atur a aquells que han perdut la feina al llarg de la crisi. Mentre que tampoc hi ha una mobilitat laboral suficient, que faci que la gent que perd la feina a un estat membre, marxi en massa a un altre estat de la Unió monetària on el xoc asimètric ha estat menor, ajudant de retruc a reduir l'atur en el país d'origen. Tot i que les arquitectes del euro ho sabien des de la seva creació, van tirar pel dret per què l'objectiu era més aviat polític i la integració funcional a través de l'economia només el mitjà per a aconseguir-ho. **Més enllà de superar les devaluacions competitives de finals dels 60, el *trade-off* que va portar a la creació de l'euro, va consistir en que França acceptava la seva creació utilitzant les regles de referència del vell marc alemany, a canvi de recolzar la reunificació alemanya per integrar-la definitivament al procés d'integració i evitar un altre enfrontament sagnant al futur. De regal, França va emportar-se la creació de la Política Agrícola Comuna (PAC).**

En aquest context, tothom va pensar que l'euro i la integració econòmica que va començar amb la CECA i es va consagrar a Màstricht, portarien de forma natural, a una convergència dels estats membre en matèria macroeconòmica i en última instància, a una unió política. Fins que la crisi del 2007 va posar de relleu les mancances institucionals, polítiques, socials i econòmiques del projecte.

La crisi de l'euro i les mancances estructurals de la UE

El problema d'aquest relat d'èxit inicial però, és que a més de la manca d'instruments per a ser una Zona Monetària Òptima, l'euro va adoptar unes regles del joc fiscals i monetàries restrictives a través del Pacte d'Estabilitat i Creixement⁹ (límit de dèficit al 3%, deute públic al 60% i inflació al voltant del 2%), que combinades amb la manca d'elements d'ajust automàtic propis d'una ZMO, van resultar en que la única possibilitat d'ajust en cas de crisi, hagi estat la devaluació interna dels estats. En altres paraules, ***a falta de pressupost europeu fort i suficient mobilitat laboral, així com a resultat de la limitació del dèficit al 3% i la inflació al 2% anual que impossibiliten fer polítiques contra-cíclics, la única via d'ajust disponible ha estat la de la reducció de costos. Fonamentalment els salaris. Aquests dos elements d'ajust, juntament amb la manca d'una única "demos", són els pecats originals que ens han portat a la situació d'avui.*** Aquesta situació, combinada amb l'alt superàvit comercial d'Alemanya i la obsessió de Berlín per la inflació no ha permès ni tan sols contra-restar parcialment els

⁶ http://economia.elpais.com/economia/2015/05/08/actualidad/1431078066_669817.html

⁷ https://www.upf.edu/es/inicio/-/asset_publisher/UI8Z8VAXU47P/content/id/7421637/maximized#.WPduk-SweuJ

⁸ http://www.vozpopuli.com/economia-y-finanzas/fondos/Project_Bonds-Infraestructuras-Deudas_0_812018819.html

⁹ https://ca.wikipedia.org/wiki/Pacte_d%27estabilitat_i_creixement

efectes negatius de la austeritat a la perifèria amb una pujada de salaris i inversions al cor/nord del continent quan tocava. Però, que ha passat exactament?

L'entrada a l'euro de països com Espanya, Portugal o Grècia va reduir els tipus d'interès per sota del potencial real de les economies de la perifèria, equiparant el seu risc al d'economies fortes com les del nord d'Europa, desembocant en grans bombolles de deute privat (fonamentalment) que van beneficiar a les famílies, però també als creditors i exportadors del cor i el nord d'Europa. Amb l'esclat de la crisi, els rescats bancaris i la impossibilitat de sortir de la crisi per una via alternativa a la devaluació i la austeritat, així com la impossibilitat del Banc Central Europeu de fer de creditor d'última instància; va fer saltar pels aires també els comptes públics de molts estats de la perifèria.

No és que el sud d'Europa hagi gastat massa, o hagi estat excessivament irresponsable des del punt de vista fiscal (deixant Grècia de banda), si no que l'estat del benestar i la xarxa de protecció desenvolupada gràcies a l'entrada de diner barat com a resultat de la creació de l'euro, va resultar en creixements econòmics sobredimensionats respecte a la capacitat real de certes economies. Quan el creixement econòmic es va frenar en sec, aquestes economies ja no generaven els ingressos necessaris per seguir mantenint el mateix nivell de despesa i els seus sistemes de protecció que abans de la crisi.

No va ser fins que el President del Banc Central Europeu va dir que faria tot el necessari (de facto, anunciar la compra massiva de deute per finançar els estats més endeutats) i fins que es van començar a dissenyar mecanismes per tallar d'arrel la relació entre la crisi del deute i les crisis bancàries, que les primes de risc dels països de la perifèria van començar a baixar. Europa i especialment la Unió Monetària han estat per tant, un *cocktail* explosiu en que els instruments d'ajust han arribat massa tard.

En aquest context de rescats i control macroeconòmic, l'augment de l'atur, la desigualtat i la desconfiança entre Europeus així com la crisi dels refugiats en la divisió est-oest, han servit a moltes capitals europees per a utilitzar la integració Europea, que aquests mateixos estats han dissenyat, com a boc expiatori dels mals propis, guanyant redit electoral a nivell nacional. Nacionalitzar èxits i europeïtzar fracassos és molt habitual a la Unió Europea.

Replegament nacional i Europa com a boc expiatori dels propis errors

En aquest context, molts europeus han decidit apuntar-se a la ondata populista com a resultat de la manca d'una xarxa de protecció Europea que hagi parat l'augment de l'atur i la desigualtat. I a molts estats membre, els ha vingut perfecte utilitzar les múltiples crisis actuals per justificar la incapacitat de completar la UE amb un pilar polític, fiscal i social, capaços de fer front a xocs asimètrics de gran envergadura. Si bé abans la UE s'identificava amb els fons estructurals, l'Erasmus o la llibertat de moviment, ara se l'identifica amb l'austeritat, el càstig i la falta de legitimitat democràtica. En la memòria col.lectiva per tant, la UE ja no es veu com un projecte que millora la vida dels ciutadans, si no que per la perifèria aquesta és font de càstig, austeritat i pobresa, mentre que per al nord és font de malbaratament de recursos com va apuntar el President de l'Eurogrup fa unes setmanes.

El repte en aquest context es trona a canviar aquesta tendència i reconstruir la confiança entre els diferents pobles d'Europa, dotant-la dels mecanismes necessaris per a que en el futur ningú pugui dir, amb part de raó, que la UE és una camisa de força per a la ciutadania. És en aquest context, els federalistes europeus hem d'entendre que és massa tard per avançar cap a una unió federal a 27, que si bé necessària, no gaudeix del recolzament polític necessari. Si algun dia volem una Europa federal, ara ens toca acceptar una Europa a dues velocitats que sentí les bases per a que algun dia, els que no formin part del nucli s'hi sumin. Però, que vol dir això d'una Europa a dues velocitats exactament?

L'únic *trade-off* possible: responsabilitat fiscal a canvi de compartir riscos i crear tallafocs

Molt sovint es parla de la integració i les dues velocitats com a finalitats en si mateixes com si ja sabéssim de que va i sense fer referència suficient a què vol dir i sobretot en quines àrees s'hauria de buscar més integració i quins mecanismes serien necessaris per fer una Unió més completa. En aquest context, **no esta clar que els que defensen una Europa a dues velocitats estiguin disposats a fer el necessari per corregir els errors del passat i assegurar-ne el futur. I és més, no esta clar que ni la perifèria ni el cor/nord d'Europa estiguin disposats a assumir els costos d'oportunitat per aconseguir un *trade-off* acceptable per tothom.** Si a França els socialistes no són al govern i a Alemanya Merkel continua al poder, podem seguir amb el trencaclosques irresolt, durant uns anys més.

El que vull dir amb això és, que per avançar, el nucli que vulgui integrar-se més, haurà de ser capaç de cedir i donar concessions als altres membres d'aquest nucli per tal d'assolir els diferents objectius de cadascú. Això vol dir fonamentalment, ***que la perifèria estigui disposada a acceptar més responsabilitat fiscal i control per part de les institucions comunitàries, continuant l'ajust iniciat fa uns anys; a canvi de que el cor/nord d'Europa acceptin una Unió de transferències amb un pressupost fort (a través d'eurobons i garantint polítiques contra-cícliques en temps de crisi) que permeti fer front als xocs asimètrics en el futur.***

Responsabilitat fiscal a canvi de compartir riscos i gaudir d'un sistema de protecció Pan-Europeu. Només així serem capaços de posar les bases d'una Europa més forta.

Més i millor integració per sobreviure a l'augment de protagonisme de les classes mitges no-occidentals

El problema fonamental per als pròxims anys serà mantenir-nos com un dels continents amb més benestar del món, en un context en el que el creixement econòmic estarà dominat cada vegada més per les economies en vies de desenvolupament com la Índia o la Xina. A més, l'envelliment de les societats Europees així com l'huracà tecnològic i el seu impacte en els mercats laborals fan que reforçar la UE no és per tant una opció, si no gairebé una necessitat. Però per a que la ciutadania recolzi més integració, ha de percebre que millora les seves vides, que tothom cedeix en alguna cosa i que s'assumeixen responsabilitats.

En aquest sentit, una Unió més forta des del punt de vista social i més democràtica des de l'institucional, permetran fer front a la pèrdua de centralitat de la UE, protegint els ciutadans més febles així com les classes mitges i populars que cada vegada tindran més difícil "competir" amb les de la Xina, la Índia o el Brasil. **Un dels problemes de fons que justifiquen la necessitat de més integració, és que la UE ja no podrà assolir nivells de creixement com els de dècades passades sense reduir costos. Bàsicament, per què no podrem competir en**

preus amb unes economies menys desenvolupades i amb costos menors que gairebé sumen la meitat de la població mundial i que estant treballant per engreixar les seves classes mitges.

Posar en comú els recursos de tots els europeus, potenciar sectors d'alt valor afegit i crear una xarxa de protecció Pan-Europea són essencials per poder sobreviure en el món que s'apropa.

El futur a mig termini: més democràcia i integració fiscal, política i social

El problema fonamental per a fer-ho, és que a curt termini, no podem canviar els tractats de la UE per què aquests afecten als 27 estats de la UE i molts no volen ara, més integració. Per tant, la única alternativa a curt termini es fer-ho via cooperació reforçada i amb instruments ad hoc com l'Eurogrup o el MEDE, i explotant al màxim els instruments que es van posar a disposició al Tractat de Lisboa i que encara no han estat del tot explotats.

A més, hem de fer tot el possible per a que a mig i llarg terminis, la UE avanci també en el terreny de la legitimitat democràtica, atorgant un rol encara més gran al Parlament Europeu, reduint el nombre de Comissaris i donant-li també la iniciativa legislativa a la cambra de representació ciutadana, assegurant un major control democràtic de la presa de decisions d'institucions fora dels tractats com l'Eurogrup. L'elecció d'un nombre d'eurodiputats en circumscripció única al 2019, la consolidació d'un sistema electoral pròpiament Europeu, així com contra-restar el gir intergovernamental dels estats membre en la mesura del possible, ha de ser una de les batalles importants dels federalistes els pròxims anys.

Des del punt de vista econòmic, la creació d'un Ministeri de finances Europeu, així com la mutualització d'una part del deute dels membres de l'euro per crear una prestació d'atur Pan-Europea o la convergència en matèria fiscal podrien establir les bases d'aquesta UE a dues velocitats que ha de ser l'embrió d'una futura Europa federal.

La posada en comú de riscos a través d'un pressupost europeu fort i de la creació d'eurobons (i *project bonds* en matèria d R+I+D i sectors d'alt valor afegit), permetria invertir més recursos en aquelles regions més deprimides amb l'ajut de l'efecte multiplicador del Banc Europeu d'Inversions (BEI), contrarestant les restriccions fiscals imposades a nivell nacional a les que el cor/nord d'Europa mai renunciaran.

No parlem simplement d'un nou Pla Juncker, sinó de la creació d'Eurobons i un pressupost vertaderament ambiciosos que permetin invertir centenars de milers de milions d'euros per contrarestar els efectes negatius de l'austeritat a nivell nacional en contextos de crisi, així com per crear un sistema de protecció Pan-Europeu.

L'harmonització de l'impost de societats hauria de ser també una prioritat, mentre que el BCE hauria de continuar aproximant-se a l'estil de la Reserva Federal Americana com en els últims anys.

[En aquesta publicació de CEPS, hi ha algunes idees interessants que ens poden ajudar a posar les bases d'aquesta futura Europa.](#)

Conclusió

Si no aconseguim crear una Europa més equilibrada, el discurs alternatiu abanderat per l'extrema dreta continuarà promulgant la desintegració, la por al veí i el proteccionisme com la via cap a societats post-democràtiques tancades i autoritàries que no beneficien a ningú. Aquesta és la única alternativa que tenim com a continent si algun dia volem posar les bases d'una Europa federal.

A diferència dels EUA, no som una única nació ni una única *demos* i ja hem vist que el nacionalisme (justificat de forma diferent a cada lloc a esquerra i dreta), poden fer trontollar qualsevol projecte més enllà de la nació, si l'experiment no es vist com un element positiu per a millorar les condicions materials de la majoria.

Imatge de portada: [El Economista.es](http://ElEconomista.es).